

■ Tavaly ilyenkor Japánból érkezett haza Szegedre, pihenni; nem is értettem: pihenni? Hiszen napbarnított volt, sugárzott róla az öröm, amint mesélte a művészbarátság megkapó gesztusát: Juan Pons „beugrott” a koncertjére és a rajongó japánokat megajándékozták egy rádióduettel. Aztán megjött Pons, itt volt Pesten, a Zenakadémián rendezett Verdi-estjük az elmúlt évadvég zenei szenzációja lett. A mostani Otello-próbákra Finnországból érkezett. Azelőtt meg éppen csak bóröndváltásnyi időre ugrott haza, hiszen Berlinben énekelt Aidát, s Michaelát a világ legnagyobb Carmen-produkciójában. Azt mondják, akik ott voltak, hogy a mostani szabadtéri Otello első ülőpróbáján, a Festő utcában különös élményben volt részük. A karmester, Piergiorgio Morandi és az Ave Mariát éneklő Tokody Ilona nem egyszerűen értették egymást; bár a kívülről számúra titok, hogy pontosan miről „beszéltek” ők ketten, a közöttük támadt intenzív érzelmi kapcsolat szinte fogható volt, mindenkit megérintett. A hallgatók elmorzsolgáltak a szemük sarkában egy könnycseppet és a megfogalmazhatatlan megilletődöttséget palástolando az sügták a szomszédjuknak: ezek száz éve együtt próbálnak?

■ Mi volt a próbán?

– Jaj, ne... Nem lehet ezt elmondani, illetve, ha elmeséled, az már nem ugyanaz. Sok szép színházi-emberi pillanatot adta már átéltem – ettől olyan gyönyörű az én mesterségem. Néhányat el is meséltem már újságíróknak is, de valahogy nem jön vissza a dolog, nem a te hibád, az ilyesmire nincsenek szavak. Erre való a zene. Hogy „megbeszéljük”, amire a szavaink elégtelenek. Szóltam Giorgónak, amikor az első próba előtt megismertem az édesapját, hogy majd a premier után mondd nekem valamit;

A szegedi nyár albuma

„Amikor azt írják: színházi pillanatok - az érzelmeink intenzívek és valóságosak”

– mondja Tokody Ilona

rámnézett, azt mondta: tudom mit akarsz mondani...

■ **Most már túl sokat elárultál ahhoz, hogy abba hagyhasd; ez az irás csak a premier után jelenik meg.**

– Ismerem Piergiorgio Morandit, Giuseppe Patané aszisztense volt, amikor a maestro utolsó operafelvétele készült a bajor rádióban. Mascagni Irisét vettük fel, Placido Domingo és Juan Pons voltak a partnereim. Később egy római Falstaff-előadáson dolgoztunk együtt. Tavaly meg itt beszélgettünk a Virág cukrárszámban...

■ **Ő Patané-tanítvány, neked Patané volt az első olasz karmestered, akiről mindig elmondod, mennyit tanultál tőle; erről van szó?**

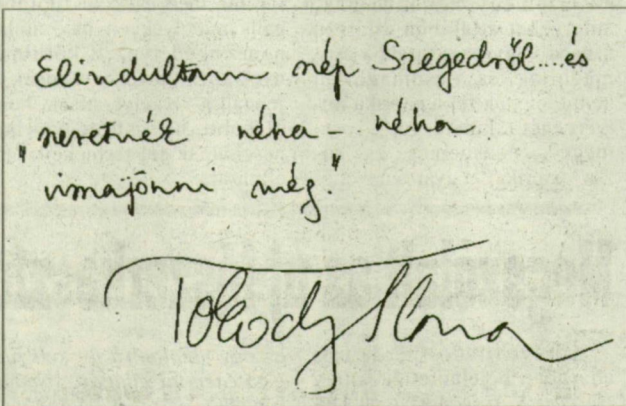
– Zenei apánk, Giorgónak is, nekem is. Nem beszéltem róla, de emiatt egyfajta testvériség él közöttünk, és ott a próbán szavak nélkül is mindketten tudtuk: Patanének énekeltek.

■ **Tippelhetek? Hogy ki jut eszedbe mégis legtöbbször ezen a nyáron? Otello-Domingo?**

– Hát ezt tényleg nem nehéz kitalálni, vagy huszonöt-ször énekeltem Placidoval, bár legelőször Giuseppe Giacomini-vel. Mostani partneremet, Gianfranco Cecchelet is ismerem, A végzet hatalmában vol-

Fotó: Nagy László

tunk együtt a bécsi operában, aztán pedig egymást hallgattuk a Turandotban, mert ugyanab-

ban a periódusban Kölnben és Bonnban ment, egyikben én, másikban ő...

■ Mit gondolsz az Otello-lőről?

– Domingo. A barátaim nevetnek rajtam, gyakran megcsik, hogy azt hallom: Otello, és azt mondom: Domingo. Teljesen keverem a neveket, számomra a kettő egyugyanaz. Placido nemcsak Verdi-Otello, hanem Shakespeare is. Nem hisztériás. Sebezhető, érzékeny ember. Otello és Desdemona pedig egy gyönyörű pár. Mint Rómeo és Júlia. Az egyik legszebb emlékem a bilbaói centenáriumi előadás, a Teatro Arriaga színház 100. évfordulójára rendezték, tulajdonképpen a Zeffirelli-szereposztás volt, Placido Domingo, Justino Diaz, s én énekeltem Desdemonát. A rendező azt akarta – és meg is csinálta –, hogy eltűnjön a világ, amikor ez a két szép ember, Otello és Desdemona meghal. Igaza is volt. Egyszer azt kérdezte tőlem valaki, hogy Desdemona ugyebár egy kicsikét butácska? A hám szála az égnek állt. Még-hogy buta? Desdemona szerelmes. És mint tudjuk, a háborúban és a szerelemben minden megtörténhet. A drámának a harmadik felvonásban vége van: Desdemona lelke meghal. Elementáris emlékem, hogyan küldött ki az első, Deutsche Oper-beli előadáson engem, Desdemonát, Otello-Domingo... Ahogy a szemével megölt... Annyira félttem, míg élek, nem felejttem el. Amikor Otello megsérti Desdemonát – valahogy szembefordultam Domingóval, nekirontottam, nem, ekkora igazságtalanságot már nem lehet viselni. Ütésre emelte a kezét. Én álltam volna az ütést is, hiszen csak a bűnös húzza össze magát ilyenkor... Azt hittem, rögtön agyoncsap. Később elmesélte, csak az állította meg, amit meglátott a szememben. Aztán úgy fogott át a karjával... mintha óriáskígyó szorítaná össze az egész mivoltomat. Félelmetes volt.

■ **Most a Deutschland Hallóban, a Carmenben Don**

José volt... Bocsánat, úgy látszik ragadós a nevek keverése, szóval José Carreras volt a partnered és azt írták az újságok, hogy Michaela és José első felvonásbeli duettje kivételes színházi pillanatot adott.

– No igen, amikor azt írják, hogy „színházi pillanat”, akkor az ember általában valóságosan átél a színpadon intenzív érzelmeiket.

■ **Carreras-szal tavaly Turuban adott koncertet – az idén is Szeged testvérvárosában énekelte?**

– Nem, de azért megismertek, amikor mondtam, hogy tavaly itt voltam a „testvéremmel” a szülővárosom testvérvárosában és most megint eljöttem énekelni a többi testvéremnek... Nemcsak a szavakkal játszottam. A Deutsche Operben a Turandotban voltam együtt a finnek csodálatos basszisztájával, Marti Talvelával. A harmadik felvonást próbáltuk, Goetz Friedrich volt a rendező, Talvela megállította a próbát és azt mondta, van egy jó ötlete, de engedjék meg, hogy csak a premieren játssza el. Jött a premier, senki nem tudta, mit akar Marti. A vak Timur a földön kúszva kitapogatta Liu holttestét, öble vette, felegyenesedett vele és kivitte. „Gyere kicsi Liu, vezess engem egy olyan hajnalba, amelynek soha nem lesz napfelkelteje.” Mit mondjak, szem nem maradt szárazon. Marti Talvela meghalt 57 éves korában, a lánya karjaiban, annak esküvőjén... Most Savonlinnában voltam, amelynek operafesztiválját ő üjtotta fel és ahova az ő életében nem jutottam el, bár mindig hívott. Kopogtak az öltözőm ajtaján, valaki szép magyar kiejtéssel azt mondta: Ilona! Annuka volt, Talvela özvegye. Aidát énekeltem Marti fesztiválján – Annukának és Marti emlékének is köszönhetem, hogy kiróbbanó sikerrel.

Sulyok Erzsébet

Emeletes London-burger

Sári Attila úr nem szeret sztereotípiákban gondolkodni. Ó valami újat ötlött ki, ami voltaképpen csak nálunk újszerű, mert a nyugati országokban ez már nem is jelent szenzációt. Arról van szó, hogy a szegedi fiatalember, aki több, mint 10 évig élt Münchenben, tavaly decemberben vásárolt egy hatalmas emeletes buszt, olyat, amelyet elsősorban Londonban lát az ember az utcákon, méghozzá a tömegközlekedésben, s tetemes költséggel, jókora ráfordítással, átalakította hamburger-sütődévé. Az ötlet „gyakorlati” bemutatója az idei Szegedi Nemzetközi Vásáron volt, amikor is a hatalmas „piros” a rendezvényen szolgálta ki azokat, akik a nézelődésben elfáradtak, megéheztek, megszomjaztak.

Most a Roosvelt téren áll a busz, itt parkolt a London Burgernek elnevezett, immár városképi jelentőségű jármű. A fiatalok kedvenc találkozóhelye, s erre mindenképp a nyitvatartás miatt tett szert, mert déli 12 órától másnap reggel 7 óráig tart nyitva! A Tisza parti diszkóból érkezők először ide térnek be egy hamburgerre; üdítőre, vagy a „ház” specialitására: a Lon-

don-burgerre. Sári úrnak azonban gondolatai vannak, nevezetesen az, hogy az önkormányzat vonakodik a működési engedély kiadásától, mondván, hogy van egy terület, amely nem engedélyezi közterületen a mozgó járműnek ilyen célra való használatát. (A július 16-án kelt elutasító határozatban a többi között az áll, hogy: „...a beadványban jelzett közterület – Roosevelt tér – jelenlegi kialakítása, forgalmi jellemzői, zöld, illetve térburkolata nem teszi lehetővé a kérelmezett kereskedelmi tevékenység folytatását, a közút forgalmának akadályoztatása, illetve a zöldterület károsodása nélkül.”) Sári Attila tegnap közölte velünk, hogy a határozat ellen fellebezni fog.

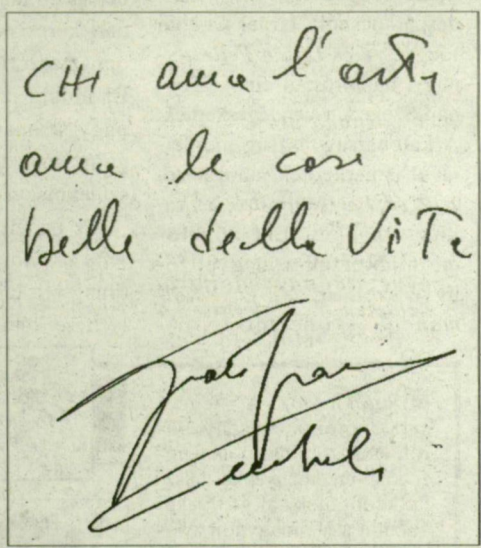
A tulajdonos egyébként már kibérelte a vízművektől a közeli nyilvános WC-t is, fel akarja újítani, majd szabályosan üzemeltetni, ám, amíg a „papírok” nem érkeznek meg az önkormányzattól, addig erősen vonakodik e vállalkozástól. Mert, ki tudja: lehet, hogy ismét „mozgó járművé” kell átalakítani a járgányt.

Kár lenne érte.

K. F.

„Callas jóslata beteljesült”

– meséli az Otellót alakító Gianfranco Cecchele

„Aki szereti a művészetet, az szereti az élet szépségeit.”

zasztóan félttem is tőle. Az egész világ ismerte, és művészetéről már akkor legendák keringtek. Akkor még nem sok tapasztalattal rendelkeztem, s nagyon igyekeztem, hogy Callas rendkívüli igényességének az én alakításom is megfeleljen. Nagyon szép és kellemes emlékeket őrzök róla. De szomorúakat is. Mindenki tudta, hogy komoly művész és magánéleti válságban van. Nagyon sajnáltuk, de nem tehetünk érte semmit. Karrierje kezdetén álló fiatal énekesnek borzasztó volt látni, hogyan roppan össze a legtündöklőbb operacsillag.

■ **Milyen személyes kap-**

csolat alakult ki Önök között?

– A próbák alatt sokat beszélgettünk. Maria nagy jövőt, nagy énekesi karriert jósolt nekem. A jóslata szerencsére beigazolódtott, a mai napig szinte a világ valamennyi jelentős operaházában összesen több mint 2500 előadást énekeltem. A Verdi-operák majd minden tenorfőszerepe a reperatóriom van. Otello a legkedvesebb, mert embert próbáló feladat, s csak az tudja elénekelni, aki tökéletesen felkészült nemcsak énekesként, hanem drámai színészként is. Nagyon sokszor találkoztam ezzel a szereppel, először 1981-ben énekeltem a bonni Opera évad-

nyító előadásán. Azóta négy rendezésben, négy különböző felfogásban játszottam.

■ **Az Ön értelmezésében milyen figura Otello?**

– Otello nagyon ember-séges. Hatalmas, legyőzhetetlen hadvezér, de amikor az események megérintik a lelkét, akkor a reakciói ugyanolyanok, mint bármelyik hétköznapi emberé.

■ **Láttam, szép felesége van. A civil életben is érzett már Otelloéhoz hasonlítható féltékenységet?**

– Nem, mert a feleségem még nem csalt meg. Legalábbis remélem! Őt gyerekeim van, s mind rám hasonlítanak.

H. Zs.